

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

דברים

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים וחמש לבריאה

IN LOVING MEMORY OF MY DEAR FATHER-IN-LAW
Reb Dovid Asniel ben Reb Eliyahu ע"ה Ekman
Passed away on 5 Sivan - Erev Shavuot, 5765

ת. נ. צ. ב. ה.

DEDICATED BY HIS SON-IN-LAW AND DAUGHTER
Rabbi & Mrs. Yosef Y. and Gittel Rochel שיחיו Shagalov

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

א. ברכת משה המוגבלת אינה בטלה כלפי ברכת ה'

על הפסוק¹ 'ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דיבר לכם', נאמר במדרש²: 'אמרו לו ישראל: רבינו משה, הקדוש-ברוך-הוא לא נתן קצבה לברכותינו, ואתה אמרת אלף פעמים, אמר להם: מה שברכתי אתכם – משלי ברכתי, כשיבוא הקדוש-ברוך-הוא יברך אתכם כאשר דיבר לכם' (ברכה ללא קצבה).

מפורסמת³ הקושיא על כך: כיון שהקדוש-ברוך-הוא מברך בברכתו שאין לה קצבה, מה מוסיפה ברכת משה 'יוסף... אלף פעמים' – והרי זו נכללת בכך ואינה תופסת מקום במדה רבה יותר ואפילו לא מאשר 'בכלל מאתיים מנה'^{3*}?

יש מפרשים⁴ העונים, שמעלת ברכת משה היא, שברכת הקדוש-ברוך-הוא חלה רק כאשר ישראל מקיימים תורה ומצוות, ואילו ברכת משה אינה תלויה בשום תנאי.

פירוש זה מתאים⁵ לדברי הגמרא⁶ על הפסוק⁷ 'והיה מספר בני ישראל... אשר לא ימד ולא יספר': 'כאן – בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן – בזמן שאין עושין רצונו של מקום'. כלומר, ברכה מוקצבת ('מספר') חלה אף בזמן שאין עושין רצונו של מקום, אך

ברכת הקדוש-ברוך-הוא, שהיא ללא קצבה ('לא יספר') חלה רק בזמן שישראל עושין רצונו של מקום.

[או באופן אחר⁸: ברכת משה – בזמן הזה, ברכת הקדוש-ברוך-הוא – לעתיד לבוא. בהתאם⁹ לנאמר במדרש¹⁰ ש'בעולם הזה יש להם מספר.. אבל לעתיד לבוא – בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר'.]

אבל מלשון המדרש בפרשתנו, מובן, שההבדל בין שתי הברכות הוא רק בכך שאחת היא 'משלי' והשניה משל 'הקדוש-ברוך-הוא' – אך שתיהן קיימות באותו זמן. כלומר, גם בזמן שחלה ברכת הקדוש-ברוך-הוא שאין לה קצבה, יש מקום להוספה של ברכת משה שיש לה קצבה.

יתר-על-כן: כך הנרחיז מדברי רש"י, המצטט את המדרש ללא שום¹¹ תוספת הסבר, ומכך גם מובן, שזהו פשוטו של מקרא, וזאת גם בהתאם לפשוטו של הפסוק, והיה מספר בני ישראל... אשר לא ימד ולא יספר, שמשמעותו הפשוטה איננה שמדובר בתקופות שונות, אלא שבאותו זמן כאשר יהיה 'מספר בני ישראל' גם תקייים הברכה 'לא ימד ולא יספר'.

ב. בברכה עצמה – הקודמת אינה בטלה

בדומה לענין זה, שברכתו המוגבלת של משה רבנו איננה בטלה לעומת ברכת הקדוש-ברוך-הוא, נמצא גם בברכה 'ה'... יוסף

(8) חידושי ופ' מהר"ק ומשכיל לדוד כאן. פ' מהרו"ז לדב"ר כאן. וראה נח"י הובא בשפ"ח כאן.
(9) משכיל לדוד כאן.
(10) במדב"ד פ"ב, יד.
(11) דלתיריז מפרשי רש"י הנ"ל – אין, לכאורה, כל רמז בפרש"י. – אבל ראה לקמן סי"ז.

(1) פרשתנו א, יא.
(2) דב"ר פ"א, יג. ועד"ז בתיב"ע עה"פ. ספרי עה"פ, ולבהעלותך י, לו. פרש"י עה"פ.
(3) ראה מפרשי רש"י, ספרי ודב"ר שם. סידור של"ה (ב'ויתן לך'. נעתק בענף יוסף לדב"ר שם). ועוד. וראה שיחה שלפנ"ו.
(3*) ב"ק עד, א.
(4) גו"א, לבוש, באר מים חיים, דבק טוב ועוד וראה ספרי דבי רב לספרי כאן. ועוד.
(5) ספרי דבי רב כאן. וראה עץ יוסף לדב"ר שם.
(6) יומא כב, ב.
(7) הושע ב, א.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת 'האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה'.

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת 'מכון לוי יצחק' בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי 'ועד להפצת שיחות'.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת 'מכון לוי יצחק' בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צ"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט יגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבכבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ומכל האמור מובן – שזמן זה ומקום זה ה"ה זמן ומקום הכי מסוגל לביאת משיח צדקנו.

ובפשטות – שיהודי מאמין באמונה שלימה, שמשיח צדקנו – מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כו"ו, וכ"משיח ודאי" (עיי' ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל)⁷ – נכנס כעת ממש לבית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, הוא מוליך את כולנו בתוך כלל ישראל לארץ הקודש, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

* * *

בעמדנו באלף הששי עצמו, לאחרי "חצות" האלף, לאחרי שנת התק"ק, ולאחרי הקיצים השונים שכבר עברו, בשנת תר"ח⁸ ובשנת תרס"ו⁹, עד – ההכרזה של נשיא דורנו "לא לתר לתשובה לאלתר לגאולה" (בשנות תש"א-תש"ג)¹¹, אשר בשנים אלו ניתוסף יותר ויותר בגילוי פנימיות התורה, ובהמשך השנים ניתוסף בזה עוד יותר ויותר, עד – הפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו בפניה נידחת בעולם, ולא רק שהגיעו לשם התוצאות דהפצת המעינות חוצה, אלא גם המעינות דפנימיות התורה בעצמם,

...כבר סיימו כל הענינים, וביהמ"ק עומד ומוכן למעלה, ועד"ז בנוגע לכל הענינים – כבר "הכל מוכן לסעודה", ישנם כל הענינים מוכנים כתיבה סגורה ונתנו התיבה והמפתח לכל יהודי¹²,

הדבר היחידי שאלינו מחכים הוא – שיהודי יצק עוד צעקה, ועוד בקשה ותביעה ועוד תזכורת: "עד מתי?!"...

ועל ידי זה הוא פועל שמשיח צדקנו נכנס עכשיו לבית הכנסת, ולוקח את כל היהודים כאן בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי.

עליכם... "עצמה, לפי פירוש המדרש¹² על כך: „יוסף עליכם ככם... למה ברכן בלשון תוספת? – שתוספתו של הקדוש-ברוך-הוא יתירה מן¹³ העיקר" (ומביא לכך מספר דוגמאות).

לכאורה, אין מובן: אם „תוספת הברכה של הקדוש-ברוך-הוא היא „יתירה מן העיקר“, מדוע מכנה תורת-אמת את הברכה הקודמת בתואר „עיקר“ (לעומת ה„תוספת“), והרי, לכאורה, אם הברכה הקודמת פחותה מן ה„תוספת“ של הקדוש-ברוך-הוא, היא הופכת לטפיל, ולא לעיקר?

מכאן ישנה הוכחה לכך, שלמרות ש„תוספתו של הקדוש-ברוך-הוא“ היא „יתירה מן העיקר“, בכל זאת אין הברכה הקודמת בטלה, ואף יותר מכך: היא נחשבת ל„עיקר“ לעומת תוספתו של הקדוש-ברוך-הוא.

ג. אין עושין רצונו של מקום – עבודה מגבלת

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר יותר את מאמר חז"ל שלעיל: „כאן (לא ימד ולא יספר)“ – בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן („מספר“) – בזמן שאין עושין רצונו של מקום:

הרי ברכה, באופן כללי, חלה דוקא על-ידי עבודתם של ישראל. וממילא מובן, שגם הברכה המוגבלת – „והיה מספר...“ (בדומה לברכת משה „יוסף... אלף פעמים“) – תלויה בעבודת בני ישראל¹⁴, אלא שזוהי עבודה שאיננה מושלמת – עד כדי כך, שהיא מכונה „אין עושין רצונו של מקום“, בדומה לקין, אשר הביא מנחה לה' ואף היה הראשון שהביא ורק לאחריו „והבל הביא גם הוא“¹⁵, אבל הוא

12) דב"ר כאן, וראה ב"ר פס"א, ד.
13) בב"ר שם (ועד"ז מסיים בדב"ר כאן): על העיקר. החילוק בין „מן“ ו„על“ נתבאר בלקו"ש ח"ה ע' 423 הערה 10. ע' 428 הערה 13.
14) ראה גם ספרי דבי רב כאן.
15) בראשית ד, ג'ד ובפרש"י. ובפרט לתיב"ע שהביא ביטוריא.

הביא „מן הגרוע“. בדומה לכך – אף כי למעלה קרבן קין, כמוכּוּן – היא כל עבודה מוגבלת ומצומצמת, שכיון שהיא במידה ובמספר, הרי אין עושין ו„ממשיכים“ באמצעותה את רצונו של הקדוש-ברוך-הוא, הנעלה מכל גבול¹⁶.

אנו מוצאים אף את שני הענינים האלו – „מספר“ ו„לא ימד ולא יספר“ – בדרגה נעלית יותר: אדמו"ר הזקן מסביר¹⁷, שבעבודת ה' מושלמת, „מספר“ – היא עבודת קיום המצוות, אשר ניתנו „במספר תרי"ג...“ ו„לא תוסיפו ולא תגרעו“¹⁸ (וגם לכל מצוה יש שיעורים והגבלות¹⁹) – זוהי עבודה מוגבלת. ו„לא ימד ולא יספר“ היא עבודת התשובה – עבודה הנעלית מ„השתלשלות“ והגבלות²⁰.

ד. „מספר“ בעבודת ה' – קיום המצוות – קשור ל„בלי-גבול“

כאמור, הפירוש הפשוט ל„והיה מספר...“ אשר לא ימד ולא יספר“, איננו שמדובר בשני ענינים שונים, אלא, שהמספר עצמו הוא באופן של „לא ימד ולא יספר“,

מכך מובן גם לגבי „מספר“ ו„לא יספר“ בעבודת ה', שגם הענין של „מספר“ קשור במעלה של „לא יספר“: אמנם, המצוות הן מוגבלות, אך גם באמצעותן „עושין רצונו של מקום“ – „ממשיכים“ את רצון הקדוש-ברוך-הוא הנעלה מכל גבול – „לא יספר“²¹.

וההבדל שבין שני סוגי העבודה הוא,

16) ע"ד פ"ל הידוע (חדא"ג מהרש"א ברכת לה, ב. ב. וראה לקו"ש ח"ב ע' 98-99. ושו"ן) במרו"ל דפרשה שני' דק"ש הוא „בזמן שאין ישראל עושין רש"מ“, כי לא נאמר בה „בכל מאדך“.
17) לקו"ת במדבר ד"ה וה' מספר בני"ו, סע"א ואילך.
18) ואתחנן ד, ב. ראה יג, א. וראה בארוכה לקו"ש חס"ז ע' 149 הערה 8.
19) ראה אגה"ק ס"י. ובכ"מ.
20) וראה לקו"ת שם (ו, ב) שמציין ל„גמרא רפ"ב דיומא דכ"ב ע"ב“.
21) ראה לקו"ת בלק ד"ה מי מנה וביאורו (סח, א. ע, א). סד"ה מי מדד תרס"ב. ד"ה מעין גנים תש"ב פ"א.

... מ'האָט שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים, און דער ביהמ"ק איז עומד ומוכן למעלה, ועד"ז בנוגע צו אַלע ענינים – איז שוין „הכל מוכן לסעודה“, מ'האָט אַלע ענינים פאַרטיק ווי אין אַ פאַרמאָכטע תיבה און מ'האָט אָפּגעגעבן די תיבה און איר שליסל צו יעדער איד²¹,

די איינציקע זאך אויף וואָס מ'וואָרט איז – אַז אַ איד זאָל געבן נאָך אַ געשריי, מיט נאָך אַ בקשה ותביעה און נאָך אַ דערמאָנונג: „טו מתי?!“

און דורך דעם טוט ער אויף אַז משיח צדקנו קומט אַריין איצטער אין דעם ביהכנ"ס, און נעמט מיט אַלע אידן דאָ בתוך כלל ישראל אין ארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי.

(משיחות ש"פ דברים, שבת חזון, ת"ב (נדחה). יו"ד אב (לפני ערבית) וי"א אב תנשא)

(12) ראה לקר"ש חכ"ח ע' 289. וש"נ.

כמדובר לאחרונה כמה וכמה פעמים, שלפי כל סימני הגאולה, "הנה זה (משיח) בא" תיכף ומיד ממש (ומה שעדיין לא בא, אינו מוכן כלל).

* * *

ענין זה הוא בתוקף יותר בהמצאו עכשיו בבית משולש, ביהכנ"ס, ביהמ"ד ובית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – שזהו מעין הכנה לבית המקדש השלישי, שאף הוא בית משולש: ביתי בית תפילה², בית תורה (מקום סנהדרין ליד לשכת הגזית³), ובית גמילות חסדים (שנמשך ע"י) הקרבת הקרבנות⁴.

...ובפרט שנוסף לזה ה"ז זמן זכאי – שבת תשעה באב בזמן תפילת מנחה, כשמתעוררת התגברות חדשה של (לידת ו) מול משיח צדקנו, ונוסף לזה – בשנת ה'תשנ"א, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, עד להנפלאות של הגאולה האמיתית והשלימה (שעליהן נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁵).

שבקיום המצוות אין השפעת ה"בלי גבול" ניכרת בגלוי, כי העבודה הגלויה היא מוגבלת, ואילו עבודת התשובה היא בגלוי בלתי מוגבלת (מצד האדם העובד), ולכן הענין של „לא ימד ולא יספר“ הוא גלוי בה²².

ההסבר לכך הוא: המצוות הן רצונו של הקדוש-ברוך-הוא, ובדיק כשם שהוא בלתי מוגבל, כך גם רצונו בלתי מוגבל. לפיכך „יורד“ לעולם באמצעות המצוות רצונו של הקדוש-ברוך-הוא שהוא בלתי מוגבל („לא יספר“).

הגבלתן של המצוות איננה הגבלה „מבחוץ“ של האור האלקי ש„נמשך“ לעולם באמצעותן, אלא, הקדוש-ברוך-הוא בעצמו הגביל, כביכול את עצמו, שהרצון האין-סופי שלו „יומשך“ דוקא על ידי פעולה מוגבלת זו וזו, ויותר מכך – באופן שפעולה זו תוכל לקלוט אותו, ככלי ואור. וכיון שאין זו הגבלה הנובעת מדבר שמחוצה לו, ח"ו, אלא שהקדוש-ברוך-הוא מגביל את עצמו, כלשון החסידות: מדידה והגבלה עצמית, הרי לאמיתו של דבר, אין זו הגבלה²³.

מצד שני, הגבלה זו היא הכרחית, כי העולם הוא מציאות מוגבלת, ואיננו יכול לקלוט את האור האלקי הבלתי מוגבל, הגורם להתבטלותו, וכיון שעבודת התורה והמצוות קשורה לעולם, היא מוכרחה להיות מוגבלת.

זוהי המשמעות של „והיה מספר... אשר לא ימד ולא יספר“ – ה„מספר“ של המצוות איננו הגבלה אמיתית, כי באמצעותן יורד לעולם השפע הבלתי מוגבל של „לא יספר“.

ה. התכלית – איחוד של „גבול“ עם „בלי גבול“

אך צריך להבין: אם תכלית המצוות היא

„המשכת“ האור האלקי שאיננו מוגבל – למה עשה ה' כזאת, שעבודה זו תהיה קשורה לעולם שאיננו יכול לקלוט אור כזה, כך שהמצוות תצטרכנה להיות מוגבלות, כדי להוריד את הרצון הבלתי מוגבל לתוך עולם מוגבל?

ההסבר לכך הוא: נתנית המצוות למטה, ובאופן מוגבל, אינה נובעת מכך שהן היו צריכות להתקיים למטה, במקום מוגבל – היינו משום שאילולא כן לא היה ניתן לקלוט כאן את האור הבלתי מוגבל – אלא מפני ששיא ההתעלות איננו כאשר קיימת דרגה בלתי מוגבלת של „לא יספר“ בפני עצמה, אלא דוקא כאשר יש חיבור בין „גבול“ לבין „בלי גבול“, שה„מספר“ עצמו מתעלה ומתאחד עם „לא ימד ולא יספר“, דוקא כך מתבטא עצמותו יתברך, הנעלה הן מ„גבול“ והן מ„בלי גבול“²⁴.

דבר זה ניתן לביצוע רק באמצעות „מדידה עצמית“ של עצמות אין סוף ברוך הוא: מצד הגילויים והאורות הרי ה„בלי גבול“ וה„גבול“ הם שני ענינים שונים²⁵. רק על ידי ה„מדידה“ של עצמות אין סוף ברוך הוא, אפשר חיבור של „גבול“ עם „בלי גבול“, בדומה לענין של „מקום ארון אינו מן המדה“²⁶: מקום הארון צריך להיות, לפי התורה, מדוד – „אמתיים וחצי ארכו...“²⁷ – ויחד עם זה, מקום זה „אינו מן המדה“.

לכן אין ברכת משה בטלה גם כאשר הקדוש-ברוך-הוא מברך את ישראל ברכה שאין לה קצבה, כי המטרה היא איחוד של „גבול“ עם „בלי גבול“, ולא ביטול ה„גבול“.

לפיכך קיימת גם ברכת משה „וסף... אף פעמים“, הגורמת לכך שהבריאה המוגבלת תהיה מושלמת עד כדי ריבוי של „אלף פעמים“²⁸, ואחר כך, כשיבוא הקדוש-ברוך-

(24) ראה בכ"ז ד"ה מעין גנים שם.

(25) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 30. ועוד.

(26) יומא כא, א. וש"נ.

(27) תרומה כה, י.

(28) להעיר מפרש"י ש"ב כד, ג.

(22) ויש לתונן גם זה עם הנ"ל ממדרש דלא יספר הוא לעת"ל, כי אז יהי' עיקר ענין התשובה. וראה לקו"ת במדבר שם (ו, ג. ז. ד). הגהות הצ"צ לשם (אוה"ת במדבר ע' סב ואילך).

(23) ראה בכ"ז ד"ה והוא כחתן תרנ"ז פ"ה ואילך. ד"ה יורד ה' תרס"ב. המשך תרס"ז ע' גב ואילך. ועוד.

דאָזיקער אָרט איז אַ זמן ומקום הכי מסוגל אויף ביאת משיח צדקנו.

ובפשטות – אַז אַ איד איז מאמין באמונה שלימה, אַז משיח צדקנו, „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כו“⁶, און אַלס „משיח ודאי“ (דורך דעם וואָס „עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל“) – קומט איצטער ממש אַריין אין דעם בית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויולכנו קוממיות לארצנו, ער פירט אַלע אידן בתוך כלל ישראל אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

* * *

שטייענדיק באלף הששי עצמו, לאחרי „חצות“ האלף, לאחרי שנת ה'ת"ק⁷, און לאחרי די פאַרשידענע קיצים וואָס זיינען שוין דורך, בשנת תר"ח ושנת תרס"ו⁸, ביז – די הכרזה פון נשיא דורנו „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה“ (בשנות תש"א-תש"ג)⁹, וואָס בשנים אלו איז אַלץ מערער צוגעקומען אין גילוי פנימיות התורה. ובהמשך השנים איז אין דעם צוגעקומען מערער און מערער, ביז – הפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו אין אַ פינה נידחת בעולם, און ניט נאָר וואָס דאָרטן האָבן דערגרייכט די תוצאות פון הפצת המעינות חוצה, נאָר אויך די מעינות פון פנימיות התורה בעצמם.

(6) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ד.

(7) רמב"ם שם.

(8) ראה ס' השיחות תשי"ג ח"א ע' 254. וש"נ.

(9) ראה ס' השיחות תורת שלום ע' 237. אגרות קודש אדמו"ר מהורייצ ח"א ע' תפה.

(10) ראה שיחת אחש"פ תשל"ל (נדפסה בהמשך תרס"ו בהוספות. לקו"ש ח"ז ע' 209).

(11) „קול קורא“ ב„הקריאה והקדושה“ תש"א-תש"ג (אגרות קודש אדמו"ר מהורייצ ח"ה ע' שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח"ז ע' תל ואילך).

הוא, תחול בתוך ברכה זו עצמה גם ברכתו של הקדוש-ברוך-הוא שאין לה קצבה, ונגרם ריבוי זה שאין לו קצבה, נוסף על הריבוי המסוגל להיות לפי גדרי הבריאה.

1. „דירה לו בתחתונים“
אפשרית ע"י „יתברך“

בכך אפשר להסביר את דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאביו, כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע היה נוהג פעמים רבות להוסיף אל לשון המדרש²⁹, „נתאוהו הקדוש-ברוך-הוא להיות לו דירה בתחתונים“ את המילה „יתברך“ – „להיות לו, יתברך דירה בתחתונים“.

שהרי, לכאורה, דרוש הסבר: אמנם, כאשר מזכירים את שמו של הקדוש-ברוך-הוא צריך לשבח^{29*}, אך אין אנו מוצאים שכ"ק רבותינו נשיאינו הוסיפו את המילה „יתברך“ וכדומה בצטטם מאמרי חז"ל שבהם מוזכר שמו של הקדוש-ברוך-הוא?

הכרחי לומר, שיש קשר מיוחד בין הענין של „יתברך“ לבין הענין של „נתאוהו הקדוש-ברוך-הוא להיות לו דירה בתחתונים“.

ויש לומר, שההסבר לכך הוא: הענין של „דירה בתחתונים“ כולל בתוכו את שני הקצוות – המושג „דירה“ מורה על כך שבעולם שוכנת עצמיותו ומהותו של הקדוש-ברוך-הוא שהוא „בלי גבול“, כשם שבדירה גשמית שוכן האדם בכל מהותו³⁰, המושג „בתחתונים“ מורה על העולם הזה „התחתון... שאין תחתון למטה ממנו“³¹ – שיא של „גבול“. ה„דירה“ היא איפוא חיבור של „בלי גבול“ עם „גבול“³².

(29) כן הובא בתניא פל"ו. ראה תנחומא נשא טו. שם בחוקותי ג. במדבר פ"ג, ו. 1.

(29*) וראה יומא לו, א (הובא בפרש"י עה"ת האינינו לב, ג).

(30) אה"ת בלק ר"ע תקצ"ג. ד"ה וירד שם בתחילתו. המשך תרס"ו בתחילתו (ס"ע ג). ועוד.

(31) תניא פל"ו.

(32) ראה ד"ה מעין גנים שם. וראה אה"ת ויצא (כרך ה') תתנ"ג, סע"א.

וכיצד יכולים „תחתונים“ בעלי גבול להיות דירה לו – לעצמיותו של הקדוש-ברוך-הוא שאיננו מוגבל – ועם זאת להישאר במציאותם? כדי להסביר זאת הוסיף כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע את המילה „יתברך“: ענין זה מוסבר על ידי המשמעות של „יתברך“, של ענין הברכה³³.

2. ברכת הקב"ה – הורדת הדרגה
שמעל לנברא אל הבריאה

ההסבר לכך הוא: ההבדל בין ברכה לבין תפילה הוא³⁴, שהברכה מורידה למטה – „ממשיכה“ – את השורש והמקור עצמו, ואילו התפילה יוצרת רצון חדש – „יהי רצון“ – ענין חדש שאיננו קיים במקור.

אך זאת רק לגבי ברכת בשר ודם, ואילו לברכתו של הקדוש-ברוך-הוא, שאיננו קשור להגבלות הנברא המתברך, יש גם את מעלת התפילה: היא יכולה ליצור ענין חדש, הנעלה משרשו של הנברא.

כלומר, בברכת הקדוש-ברוך-הוא ישנם שני הקצוות: היא „מגיעה“ מעל לשורש הנברא, מעל ל„השתלשלות“, ומורידה זאת מלמעלה למטה, באופן של ברכה ו„המשכרה“, שהברכה שמעל ל„השתלשלות“ יורדת אל הנברא שב„השתלשלות“.

וזהו ההסבר להוספה „נתאוהו הקדוש-ברוך-הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים“: האפשרות שה„תחתונים“ יהיו דירה לו – לעצמיותו של הקדוש-ברוך-הוא, מוסברת על ידי הענין של ברכת הקדוש-ברוך-הוא, הגורמת ל„יתברך“, מורידה את המלמעלה מסדר ההשתלשלות אל תוך סדר ההשתלשלות³⁵.

(33) ועייגי"כ תו"א שמות נג, ג ואילך. אה"ת שמות (ע' פא ואילך).

(34) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 423. 427. ח"י ס"ע 37 ואילך. וש"נ. וראה ג"כ אה"ת שם ס"ע פג ואילך.

(35) בתו"א אה"ת שם, שהו"ע חייב אדם לברך כו', שהאדם ממשיך בח"י טובב מההעלם אל הגילוי, מבחי' 5

הוספה

בשורת הגאולה

לג.

ווי גערעדט לאחרונה כו"כ פעמים, אז לויט אלע סימני הגאולה איז „הנה זה (משיח) בא" תיכף ומיד ממש (און דאָס וואָס משיח איז נאָך ניט געקומען איז אינגאָנצן ניט פאַרשטאַנדיק).

* * *

דער ענין איז נאָך שטאַרקער געפינענדיק זיך איצטער אין אַ בית משולש, אַ ביהכנ"ס, ביהמ"ד און בית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – וואָס דאָס איז מעין והכנה צו דעם בית המקדש השלישי, וואָס איז אויך אַ בית משולש: ביתי בית תפלה, בית תורה (מקום סנהדרין לעבן לשכת הגזית¹), און בית גמילות חסדים (וואָס ווערט נמשך דורך) הקרבת הקרבנות⁴.

. . . ובפרט אַז דערצו איז דאָס אויך דער זמן זכאי – שבת תשעה באב בזמן תפלת מנחה, ווען עס ווערט אַ התגברות חדשה פון (לידת ו)מזל משיח צדקנו, און דערצו נאָך – אין דעם יאָר ה'תשנ"א, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, ביז די נפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה (אויף וועלכע עס שטייט „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" ⁵).

איז דערפון אלעם מובן – אַז די איצטיקע צייט און דער

(1) שה"ש ב, ח. ובשהש"ר עה"פ.

(2) ישעי' נו, ז.

(3) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. פרש"י ר"פ משפטים. מדות פ"ה

מ"ד. סנהדרין פו, ב (במשנה). רמב"ם ה' סנהדרין פ"ד ה"ב.

(4) ראה בארוכה מכתב בין עשירי בשבט וט"ו בשבט תשמ"ז (לקו"ש חל"א ע' 235

ואילך). סה"ש תשמ"ז – שיחת ש"פ תרומה. רש"נ.

(5) מיכה ז, טו.

ח. רצון ה': כל ה„המשכות“ באמצעות עבודת האדם

אך עדיין אין מובן: הרי החיבור של „גבול“ עם „בלי גבול“ הוא בכחו של הקדוש-ברוך הוא בלבד, הנעלה משניהם, ואם כך – מדוע תלוי הדבר בעבודת הנברא, שהיא, לכאורה, מוגבלת, ובכחה להביא רק אור מוגבל?

ההסבר לכך, כאמור מספר פעמים³⁶, הוא: רצון הקדוש-ברוך-הוא, שהגילויים מלמעלה לא ירדו באופן של „נהמא דכיסופא“³⁷ (=לחם) של בושא, הניתן ללא תמורה). ולכן תלויות כל ה„המשכות“, גם אלה שמעל לנבראים, בעבודת האדם.

לפיכך, למרות שהענין של „דירה לו יתברך בתחתונים“ בא מלמעלה כמתנה, יש צורך ב„עביד ליה נייחא לנפשיה“³⁸ של נתן המתנה, ודוקא אז „יהיב ליה מתנתא“. כלומר, תחילה צריכה להיות עבודה מושלמת מצד הנבראים, ורק אחר כך יורד אליהם אור אלקי שמעל לשרשם³⁹.

זהו ההסבר גם לברכת כהנים, המברכים את ישראל בשליחותו של הקדוש-ברוך-הוא – ברכה שמועל לסדר ההשתלשלות⁴⁰. שהרי לכאורה: אם הקדוש-ברוך-הוא רוצה לברך את ישראל, מדוע נעשה הדבר באמצעות הכהנים? הרי הקדוש-ברוך-הוא יכול לברכם בעצמו?

סוק"ע בממכ"ע – אבל ראה אוה"ת שם (ר"ע פד) שזהו כשהאדם הוא „בבחי' עבד ה'“. והוא ע"ד ברכת כהנים שמברכים בשליחותו של הקב"ה.

(36) ראה לקו"ש ח"ד (המתורגם) ע' 112. ח"יב ע' 73 ס"ה ואילך. ועוד.

(37) ראה ירושלמי (ערלה פ"א ה"ג): דאכל מן חברי' בהית (בוש) מסתכל ב' (וראה לקו"ת צו, ז, רע"ד). להעיר ממ"מ להב"י בראשית מהר"ק ד"ה אור ליה"ש יד לטבת.

(38) כן הובא בכ"מ (המשך וככה פס"ח. המשך תרס"ו ע' קלא. ועוד). וראה מגילה כו, ב. גיטין ג, ב. ב"ב קנ"ג, א.

(39) וראה בארוכה לקו"ש ה"ל, שגם הגילויים שלמעלה מגדר הנבראים נמשעים ע"י עבודת האדם גופא. עיי"ש בארוכה.

(40) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה וה"י (הנסמן בהערה 34). וש"נ.

אלא, כאמור לעיל: כונת הקדוש-ברוך-הוא היא, שגם הברכות וה„המשכות“ שמעל ל„השתלשלות“, ירדו למטה באמצעות עבודת האדם, באמצעות ה„תחתונים“.

ט. התחתונים הם „עיקר“

לפי זה מובן, שלמרות שברכתו של הקדוש-ברוך-הוא קיימת, הרי באמצעות ברכתו של משה, הגורמת לשלמות הנבראים, נגרמת, כביכול, שלמות גם בברכתו של הקדוש-ברוך-הוא שאין לה קצבה (שאינן היא „נהמא דכיסופא“ וכדומה).

וזהו ההסבר לדיוק בלשון „תוספתו של הקדוש-ברוך-הוא יתירה מן העיקר“: כיון שה„תחתונים“ ממשיכים את „תוספתו של הקדוש-ברוך-הוא“ באמצעות עבודתם, נעשים הם וברכתם ל„עיקר“, ולסיבה שבגללה יורדת לעולם „תוספתו של הקדוש-ברוך-הוא“⁴¹.

י. הפירוש הפשוט של דברי רש"י

כל האמור לעיל הם ה„ענינים המופלאים“ שבפירוש רש"י, המצטט את תוכן ה„ספרי“ והמדרש הנ"ל. אך מהו ההסבר הפשוט לפירוש רש"י, על פי פשוטו של מקרא⁴²?

רש"י אומר⁴², שברכתו של הקב"ה כאן היא ההבטחה „אשר אם יוכל איש למנות...“⁴³.

בכך הוא מקשר ענין זה עם הענין של „מי מנה“, שזמנו יהיה, כפי שרש"י מפרש: „כתרגומו“, כאשר „עתידין דיחסונן עלמא“⁴⁴ – לעתיד לבוא.

(מושיחת ש"פ וישלח תשכ"ט)

(41) ראה גם לקו"ש הנסמן בהערה 13.

(42) ראה בארוכה יתרו – שיחה שלפנ"ו.

(43) משא"כ בספרי.

(44) בראשית יג, טו.

(45) בלק כג, יוד. שם, ט.